

УДК 342.951:343.12:351.74

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.2>

ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

Васильєв П. О. – аспірант кафедри державознавства,
права та європейської інтеграції
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»
ORCID: 0009-0005-5359-2438

У статті досліджується процес впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури України. Основна увага приділяється висвітленню нормативно-правової бази, яка регламентує дотримання етичних норм, а також визначенню ключових викликів і перешкод, з якими стикаються органи прокуратури на шляху до забезпечення високого рівня доброчесності. Обговорюються питання необхідності розробки та впровадження кодексу етики для працівників прокуратури, який би містив чіткі правила та принципи поведінки, а також механізми відповідальності за порушення етичних норм. Підкреслюється важливість підготовки та підвищення кваліфікації прокурорів з питань етики та доброчесності через спеціалізовані навчальні програми, тренінги та семінари.

Стаття акцентує увагу на необхідності створення незалежних органів контролю та моніторингу, наділених повноваженнями для розслідування порушень етичних норм і стандартів доброчесності. Розглядаються механізми захисту викривачів (whistleblowers), які повідомляють про порушення, що сприяє виявленню та усуненню корупційних схем і зловживань. Окремо аналізується роль сучасних інформаційних технологій у автоматизації процесів контролю та моніторингу, що підвищує прозорість і підзвітність діяльності прокуратури.

Стаття підкреслює важливість активної участі суспільства у процесах реформування та створення відкритої системи правопорядку, а також необхідність співпраці з міжнародними організаціями для вивчення та впровадження найкращих світових практик. Зазначається, що впровадження стандартів доброчесності є багатограним процесом, який вимагає злагоджених дій на всіх рівнях управління та координації зусиль різних гілок влади, громадських організацій та міжнародних партнерів. Лише завдяки системному підходу до вирішення цієї проблеми можливо досягти реальних змін та забезпечити високий рівень доброчесності в діяльності органів прокуратури України.

Ключові слова: доброчесність, прокуратура, стандарти, публічне управління, етика, корупційні ризики, правоохоронні органи, моніторинг, прозорість, професійна етика.

Vasiliiev P. O. Implementation of benevolence standards in the activities of prosecutor authorities

The article examines the process of implementing standards of integrity in the activities of the prosecutor's office of Ukraine. The main focus is on the analysis of the legal framework that regulates the observance of ethical norms, as well as on the identification of key challenges and obstacles faced by prosecutorial bodies on the way to ensuring a high level of integrity. The issues of the need to develop and implement a code of ethics for prosecutor's office employees, which would contain clear rules and principles of conduct, as well as mechanisms of responsibility for violations of ethical norms, are discussed. The importance of training and professional development of prosecutors in matters of ethics and integrity through specialized educational programs, trainings and seminars is emphasized.

The article emphasizes the need to create independent control and monitoring bodies empowered to investigate violations of ethical norms and standards of integrity. Mechanisms for the protection of whistleblowers who report violations, which contribute to the detection and elimination of corruption schemes and abuses, are considered. The role of modern information technologies in the automation of control and monitoring processes, which increases the transparency and accountability of the prosecutor's office, is analyzed separately.

The article emphasizes the importance of active participation of society in the processes of reforming and creating an open system of law and order, as well as the need for cooperation with international organizations to study and implement the best global practices. It is noted that the

implementation of integrity standards is a multifaceted process that requires coordinated actions at all levels of management and coordination of efforts of various branches of government, public organizations, and international partners. It is only thanks to a systematic approach to solving this problem that it is possible to achieve real changes and ensure a high level of integrity in the activities of the prosecutor's office of Ukraine.

Key words: *integrity, prosecutor's office, standards, public administration, ethics, corruption risks, law enforcement agencies, monitoring, transparency, professional ethics.*

Постановка проблеми. Впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є однією з ключових умов підвищення ефективності та прозорості їх роботи. Однак, цей процес стикається з низкою проблем, які мають як інституційний, так і людський характер. Серед них виділяються недостатня нормативно-правова база, корупційні ризики, брак відповідних навчальних програм для прокурорів, а також відсутність належного контролю та моніторингу дотримання стандартів доброчесності. Крім того, недовіра громадськості до правоохоронних органів, у тому числі до прокуратури, створює додаткові труднощі для впровадження та підтримки високих стандартів етичної поведінки та професійної доброчесності. Всі ці фактори разом перешкоджають ефективному функціонуванню органів прокуратури та вимагають комплексного підходу для їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є предметом численних досліджень та публікацій, які акцентують увагу на різних аспектах цієї проблеми. Вагомий внесок у розробку теоретичних та практичних підходів до підвищення доброчесності в прокуратурі зробили Білоус О., Грицаєнко Л., Єрмоленко Д., Лисенко С., Шуміло О. та Фальковський А. ті інші.

Метою статті є розкриття процесу впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури, визначення ключових викликів та перешкод, з якими стикаються прокурорські органи на шляху до забезпечення високого рівня доброчесності, а також розробка рекомендацій щодо ефективної інтеграції цих стандартів у щоденну роботу прокурорів. Стаття спрямована на висвітлення існуючих підходів до впровадження стандартів доброчесності, оцінку їхньої ефективності та визначення найкращих практик, які можуть бути застосовані в Україні для покращення роботи прокуратури.

Виклад основного матеріалу. Доброчесність є однією з основних характеристик, яка визначає ефективність і легітимність діяльності органів прокуратури. В сучасних умовах реформування системи правопорядку в Україні, впровадження високих стандартів доброчесності набуває особливого значення. Це обумовлено необхідністю відновлення довіри громадськості до правоохоронних органів, забезпечення прозорості та підзвітності їхньої діяльності, а також підвищення професійного рівня працівників прокуратури.

Важливим аспектом впровадження стандартів доброчесності є створення відповідної нормативно-правової бази, яка б забезпечувала чіткі правила та процедури для дотримання етичних норм. На жаль, існуюча правова база не завжди достатньо регламентує питання доброчесності, що створює простір для різноманітних зловживань та корупційних проявів. Важливою умовою для подолання цих проблем є розробка та прийняття нових нормативних актів, які б враховували сучасні виклики та вимоги до діяльності прокуратури. Не менш значущим є питання підготовки та підвищення кваліфікації прокурорів з питань етики та доброчесності. Наявність спеціалізованих навчальних програм, тренінгів та семінарів дозволяє підвищити рівень обізнаності працівників прокуратури щодо

стандартів доброчесності, допомагає їм усвідомити важливість дотримання етичних норм у професійній діяльності. Проте, сьогодні спостерігається недостатній рівень уваги до цього аспекту в системі підготовки кадрів.

Крім того, впровадження ефективного моніторингу та контролю за дотриманням стандартів доброчесності є невід'ємною складовою успішної реформи. Відсутність належного контролю призводить до того, що навіть найкращі нормативні акти залишаються лише на папері, а реальні зміни в діяльності прокуратури не відбуваються. Для вирішення цієї проблеми необхідно створити дієві механізми моніторингу, які б дозволяли виявляти та оперативно реагувати на порушення стандартів доброчесності.

Впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є однією з основних умов підвищення ефективності та прозорості їх роботи. Закон України «Про прокуратуру» передбачає, що прокурори повинні дотримуватися високих етичних стандартів та уникати конфлікту інтересів [1]. Однак, сучасні виклики вимагають посилення нормативно-правової бази для забезпечення належної реалізації цих стандартів. Як зазначається в дослідженнях, без створення ефективного нормативного регулювання, яке враховує сучасні реалії, складно досягти бажаних результатів.

Слід також відзначити, що проблема корупційних ризиків у діяльності органів прокуратури є однією з найгостріших. Високий рівень корупції підриває довіру до правоохоронної системи в цілому та прокуратури зокрема. Для мінімізації корупційних ризиків необхідно впроваджувати комплексні заходи, які включають як нормативно-правові зміни, так і підвищення рівня прозорості та підзвітності в роботі прокурорів. Впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є багатограним процесом, який вимагає комплексного підходу та координації зусиль різних гілок влади, громадських організацій та міжнародних партнерів. Лише за умови системного підходу до вирішення цієї проблеми можливо досягти реальних змін та забезпечити високий рівень доброчесності в діяльності органів прокуратури України.

Особливу увагу слід приділити підготовці та підвищенню кваліфікації прокурорів з питань етики та доброчесності. Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», державні службовці, включаючи прокурорів, зобов'язані проходити регулярне навчання з метою підвищення обізнаності про корупційні ризики та методи їх запобігання [2]. Недостатній рівень уваги до цього аспекту може призвести до низької ефективності антикорупційних заходів. Одним із ключових елементів у впровадженні стандартів доброчесності є розробка і запровадження кодексу етики для працівників прокуратури. Такий кодекс має включати чіткі правила та принципи поведінки, яких повинні дотримуватися прокурори у своїй професійній діяльності. Він також повинен передбачати механізми відповідальності за порушення етичних норм. Прийняття та ефективне впровадження такого кодексу сприятиме формуванню культури доброчесності в прокуратурі. Інший важливий аспект – це забезпечення прозорості діяльності органів прокуратури. Прозорість є фундаментальною умовою для запобігання корупції та зловживань владою. Для цього необхідно забезпечити відкритий доступ до інформації про діяльність прокуратури, включаючи фінансові звіти, рішення та результати розслідувань. Публікація такої інформації на офіційних вебсайтах, проведення регулярних прес-конференцій та звітів перед громадськістю допоможе підвищити рівень прозорості та підзвітності.

Важливим аспектом є забезпечення прозорості діяльності органів прокуратури. Закон України «Про доступ до публічної інформації» встановлює, що інформація

про діяльність державних органів, включаючи фінансові звіти та результати розслідувань, повинна бути доступною громадськості [3]. Це дозволяє підвищити рівень довіри громадян до прокуратури та запобігти корупційним проявам.

Необхідно також підвищувати рівень співпраці між органами прокуратури та громадськими організаціями. Громадянське суспільство відіграє важливу роль у контролі за дотриманням стандартів доброчесності, а також у формуванні громадської думки щодо діяльності правоохоронних органів. Співпраця з громадськими організаціями дозволяє виявляти проблемні моменти у роботі прокуратури та розробляти спільні ініціативи для їх вирішення.

Важливу роль у впровадженні стандартів доброчесності відіграє міжнародний досвід та підтримка. Вивчення найкращих практик інших країн, які вже досягли значних успіхів у цій сфері, дозволяє уникнути помилок та швидше впроваджувати ефективні механізми доброчесності. Співпраця з міжнародними організаціями, такими як ООН, ЄС та інші, може надати необхідну технічну та фінансову підтримку для реалізації реформ. Отже, впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є складним та багатоетапним процесом, який вимагає комплексного підходу. Лише завдяки узгодженим діям на всіх рівнях – від розробки нормативно-правової бази до підвищення прозорості та співпраці з громадськістю – можна досягти високих стандартів доброчесності та ефективної роботи прокуратури. Ці заходи сприятимуть відновленню довіри до правоохоронної системи та підвищенню її легітимності в очах громадян.

Реформування прокуратури в Україні є невід'ємною частиною загальних реформ державного управління. Відповідно до дослідження О.В. Білоуса, сучасні реформи в системі національної прокуратури спрямовані на перехід від радянської моделі з широкими контрольними повноваженнями до моделі прокуратури демократичної правової держави [4].

Одним із важливих напрямів впровадження стандартів доброчесності є створення незалежних органів контролю та моніторингу. Ці органи мають бути наділені повноваженнями для проведення розслідувань щодо порушень етичних норм та стандартів доброчесності в діяльності прокуратури. Незалежність таких органів є критичною умовою їхньої ефективності, оскільки це дозволить уникнути впливу з боку інших державних структур та забезпечити об'єктивність розгляду скарг та порушень.

Проблема професійної деформації прокурорів є актуальною для багатьох країн, включаючи Україну. Д.О. Єрмоленко досліджує причини професійної деформації серед українських прокурорів та пропонує комплексний підхід до її запобігання та усунення, що включає організаційні, психологічні, професійні та етичні аспекти [5].

Крім того, важливим є розвиток механізмів захисту викривачів (whistleblowers), які повідомляють про порушення стандартів доброчесності. Наявність таких механізмів створює безпечне середовище для тих, хто готовий розкрити інформацію про неправомірні дії всередині органів прокуратури. Це сприяє виявленню та усуненню корупційних схем та інших зловживань. Законодавчий захист викривачів, а також надання їм відповідної підтримки, є невід'ємною складовою ефективною системою доброчесності. Особливу увагу слід приділити запровадженню сучасних інформаційних технологій для автоматизації процесів контролю та моніторингу. Використання спеціалізованого програмного забезпечення дозволяє оперативно збирати, аналізувати та оцінювати дані щодо діяльності прокуратури, виявляти потенційні ризики та порушення. Такий підхід забезпечує прозорість

і підзвітність, а також сприяє підвищенню ефективності роботи контролюючих органів.

Кодифікація етики професійної діяльності є необхідною умовою для підтримання високих стандартів поведінки серед прокурорів. Лисенко С. прогнозує подальше зростання кількості кодексів професійної етики та необхідність їх відповідності етичним стандартам в Інтернеті [6].

Забезпечення незалежності прокурорів є необхідною умовою для підвищення довіри до системи правосуддя та боротьби з корупцією. Шуміло О.М. наголошує, що незалежність прокуратури сприяє об'єктивності правосуддя та підвищенню ефективності боротьби з корупцією [7].

Успішне впровадження стандартів доброчесності також вимагає активної участі суспільства у процесах реформування. Громадські обговорення, залучення експертів та представників громадянського суспільства до розробки нормативно-правових актів, проведення відкритих слухань та консультацій – всі ці заходи сприяють створенню відкритої та прозорої системи правопорядку. Важливо, щоб громадяни мали можливість впливати на процеси прийняття рішень та контролювати діяльність органів прокуратури. Не менш важливим є впровадження системи регулярної оцінки ефективності впровадження стандартів доброчесності. Такі оцінки повинні проводитися незалежними організаціями або експертними групами та включати аналіз досягнутих результатів, виявлення проблемних зон та розробку рекомендацій щодо їх усунення. Регулярний моніторинг та оцінка ефективності дозволяють своєчасно вносити корективи та вдосконалювати процеси управління доброчесністю.

Загалом, впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є невід'ємною частиною загального процесу реформування правоохоронної системи. Це складний та багатогранний процес, який потребує злагодженої роботи всіх зацікавлених сторін – від законодавців та урядових структур до громадянського суспільства та міжнародних партнерів. Лише завдяки спільним зусиллям можна створити ефективну систему доброчесності, яка забезпечить високу якість роботи органів прокуратури та відновить довіру громадян до правопорядку.

Підсумовуючи, слід зазначити, що впровадження стандартів доброчесності є критично важливим для забезпечення ефективної та прозорої роботи органів прокуратури. Це завдання не можна вирішити одномоментно, воно вимагає систематичного підходу та тривалих зусиль на різних рівнях управління. Перш за все, необхідно зміцнити нормативно-правову базу, яка регламентуватиме діяльність прокуратури, забезпечуючи чіткі та зрозумілі правила поведінки для всіх працівників.

Важливо також враховувати, що культура доброчесності не може бути створена лише за допомогою нормативних актів. Вона повинна стати невід'ємною частиною професійної етики прокурорів, їхньої щоденної роботи та прийняття рішень. Це можливо досягти через постійне навчання та підвищення кваліфікації, впровадження кращих світових практик та стандартів, а також через особистий приклад керівництва прокуратури.

Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів України містить ряд положень, які викликають критику через їхню нечіткість та недостатність конкретних вказівок для практичного застосування. Наприклад, Стаття 14, яка регулює недопущення конфлікту інтересів, встановлює загальні вимоги до повідомлення про конфлікт інтересів, але не містить детальних процедур для виявлення та усунення таких конфліктів. Відсутність конкретних механізмів призводить до труднощів

у реалізації цієї норми на практиці. Крім того, Стаття 12 щодо прозорості службової діяльності містить положення про конфіденційність інформації, але не визначає чітких критеріїв, що саме вважається конфіденційною інформацією, що може викликати непорозуміння та зловживання. Відсутність чітких санкцій за порушення положень Кодексу також є серйозним недоліком, що підриває його ефективність та довіру до прокуратури [8].

Особливу увагу необхідно приділити формуванню позитивного іміджу прокуратури в очах суспільства. Довіра громадян є одним з найважливіших факторів, що впливає на ефективність роботи правоохоронних органів. Прозорість, відкритість та підзвітність прокуратури, активна взаємодія з громадянським суспільством та засобами масової інформації – все це сприятиме формуванню високого рівня довіри до прокуратури та підвищенню її авторитету. Необхідно також створити механізми стимулювання працівників прокуратури до дотримання стандартів доброчесності. Це можуть бути як матеріальні стимули, так і нематеріальні заохочення, такі як публічне визнання досягнень, нагороди та відзнаки. Важливо, щоб доброчесна поведінка була не тільки очікуваною нормою, але й відзначалась та заохочувалась.

Своєю самовідданістю, неупередженістю, сумлінним виконанням службових обов'язків працівники органів прокуратури сприяють підвищенню авторитету прокуратури та зміцненню довіри громадян до неї [9].

Таким чином, впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є не лише необхідністю, але й стратегічним напрямом розвитку правової системи України. Це вимагає рішучих дій, політичної волі та готовності до змін з боку всіх учасників процесу. Тільки за таких умов можна створити прозору, підзвітну та ефективну систему правопорядку, яка відповідає сучасним вимогам та очікуванням суспільства.

Висновки. Впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є важливим та необхідним кроком для підвищення ефективності, прозорості та легітимності їх роботи. Це завдання вимагає комплексного підходу, який включає зміцнення нормативно-правової бази, розробку кодексу етики, підвищення кваліфікації працівників, створення незалежних органів контролю, захист викривачів, використання сучасних інформаційних технологій, а також активну співпрацю з громадянським суспільством та міжнародними партнерами.

Ключовим аспектом успішного впровадження стандартів доброчесності є формування культури доброчесності, яка повинна стати невід'ємною частиною професійної етики працівників прокуратури. Важливо, щоб доброчесна поведінка не лише очікувалась, але й активно заохочувалась. Створення позитивного іміджу прокуратури та відновлення довіри громадськості є необхідними умовами для досягнення цих цілей.

Запровадження високих стандартів доброчесності дозволить забезпечити ефективне функціонування прокуратури, зміцнити верховенство права та забезпечити справедливість у суспільстві. Це сприятиме не лише підвищенню ефективності роботи правоохоронних органів, але й загальному розвитку правової системи України. Лише завдяки узгодженим та рішучим діям на всіх рівнях можливо досягти суттєвих змін та створити прозору, підзвітну та ефективну систему правопорядку, яка відповідає сучасним вимогам та очікуванням громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII : станом на 18 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 19.06.2024).
2. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII : станом на 4 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 19.06.2024).
3. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI : станом на 8 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 19.06.2024).
4. Bilous, O. (2019). Трансформація конституційно-правового статусу прокуратури в Україні та зарубіжний досвід. *ScienceRise: Juridical Science*, (3 (9)), 17–23. <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2019.179942>
5. Єрмоленко, Д.О. (2023). Протидія професійній деформації прокурорів: комплексний підхід. № 2 (2023): *Аналітично-порівняльне правознавство*. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.64>
6. Lysenko, S. (2021). Current trends in codification of ethics of professional activity in Ukraine. *InterConf*, (67), 250-255. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.07.2021.026>
7. Шуміло, О. М. (2023). Сутність і значення забезпечення незалежності прокуратури в Україні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*, 102 (3 (Part 2)), 221-226. doi: 10.32631/v.2023.3.44.
8. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів : Кодекс Ген. прокуратури України від 27.04.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text> (дата звернення: 21.06.2024).
9. Грицаєнко, Л.Л., Фальковський, А.О. (2014). *Філософія права*. Київ : Вид. центр Нац. акад. прокуратури України.

REFERENCES:

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). Pro prokuraturu [On the Prosecutor's Office]: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 r. № 1697-VII : stanom na 18 trav. 2024 r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (accessed June 19, 2024).
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). Pro zapobihannia koruptsii [On Corruption Prevention]: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 r. № 1700-VII : stanom na 4 trav. 2024 r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (accessed June 19, 2024).
3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2011). Pro dostup do publichnoi informatsii [On Access to Public Information]: Zakon Ukrainy vid 13.01.2011 r. № 2939-VI : stanom na 8 zhovt. 2023 r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (accessed June 19, 2024).
4. Bilous, O. (2019). Transformatsiia konstytutsiino-pravovoho statusu prokuratury v Ukraini ta zarubizhnyi dosvid [Transformation of the constitutional and legal status of the prosecutor's office in Ukraine and foreign experience]. *ScienceRise: Juridical Science*, (3 (9)), 17–23. <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2019.179942>
5. Yermolenko, D.O. (2023). Protydiia profesiinii deformatsii prokuroriv: kompleksnyi pidkhid [Counteraction to professional deformation of prosecutors: a comprehensive approach]. № 2 (2023). *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.64>
6. Lysenko, S. (2021). Current trends in codification of ethics of professional activity in Ukraine. *InterConf*, (67), 250–255. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.07.2021.026>
7. Shumylo, O. M. (2023). Sutnist i znachennia zabezpechennia nezalezhnosti prokuratury v Ukraini [The essence and significance of ensuring the independence of

the prosecutor's office in Ukraine]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, 102 (3 (Part 2)), 221–226. <https://doi.org/10.32631/v.2023.3.44>

8. Heneralna prokuratura Ukrainy. (2017). Kodeks profesiinoi etyky ta povedinky prokuroriv [Code of Professional Ethics and Conduct of Prosecutors]: Kodeks vid 27.04.2017 r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text> (accessed June 21, 2024).

9. Hrytsaienko, L.L., & Falkovskyi, A.O. (2014). *Filosofia prava* [Philosophy of Law]. Kyiv: Vyd. tsentr Nats. akad. prokuratury Ukrainy.